

Gimbernat, 2008 (**), 50, 167-171

L'ACADÈMIA DE CIÈNCIES MÈDIQUES I LA GUERRA CIVIL

BATTESTINI i PONS, *Rafael*

RESUM: Durant la Guerra Civil l'Acadèmia de Ciències Mèdiques continuà les seves tasques, mantenint, dins les possibilitats, una certa normalitat. Es renovaren les juntes i els presidents, es modificaren els Estatuts i es continuà amb l'activitat científica de cara als socis. Degut a les dificultats pròpies d'aquells temps sols es publicaren dos exemplars dels *Annals*. Adaptant-se a les circumstàncies es feren programes de cara a la població en general, sobre temes mèdics derivats de la guerra. L'arribada del vencedor truncà aquella valuosa tasca.

Paraules clau: Acadèmia de Ciències Mèdiques. Guerra Civil. Tasca científica.

RESUMEN: Durante la Guerra Civil la Acadèmia de Ciències Mèdiques prosiguió sus actividades, manteniendo, dentro de lo posible, una cierta normalidad. Se renovaron las Juntas y las Presidencias, se modificaron los Estatutos y se prosiguió la actividad científica de cara a los socios. Debido a las dificultades propias de aquellos tiempos sólo se publicaron dos ejemplares de los *Annals*. Adaptándose a las circunstancias se dictaron programas destinados a la población en general, sobre temas médicos relacionados con la guerra. La llegada de los vencedores truncó aquella meritoria tarea.

Palabras clave: Acadèmia de Ciències Mèdiques. Guerra Civil. Actividad científica.

*

CONSIDERACIONS

L'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears, com totes les Acadèmies, està planificada per actuar en temps de normalitat i, per tant, una Guerra Civil pertorba greument el seu funcionament.

Si repassem el Llibre d'Actes, escrit a mà, amb una lletra acurada i en un volum ben enquadernat, veiem que, des del començament del 1936, mig any abans de l'esclat d'aquella tragèdia, l'Acadèmia ja tenia dificultats.

Rafael Battestini i Pons

Tanmateix, si continuem la lectura fins al final d'aquella lluita fratricida, al gener del 1939, veurem que, malgrat l'augment d'aquelles dificultats, continuà treballant.

Ho féu com si estigués al marge d'aquells esdeveniments i, alhora, s'hagués adaptat a la nova situació, caracteritzada per mancances materials, dificultats personals i l'aparició de nous tipus de patologies.

EL 1936

Al maig, la Junta de Govern, presidida per el Dr. Boi Guilera i Molas, estudià una reforma dels Estatuts; a més, s'acordà inscriure l'Acadèmia com a participant a la "*Réunion Neurologique Internationale Annuelle*", de París, organitzada per la *Société de Neurologie*.

Hi hagué queixes pel retard en la publicació dels Annals. Els "*Annals de Medicina. Butlletí mensual de l'Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques de Catalunya*", tenien la Redacció i Administració a Via Laietana 31, telèf. 11.586.

El director era el propi dresident, Dr. Boi Guilera i Molas. El redactor en cap era el Dr. A. Amell i Sans, amb 28 redactors de Barcelona, i un redactor corresponsal de Lleida. El 1936 sortiren el núm. 1, de gener, amb 135 pàgines, i el núm. 2, de febrer, amb 290.

Al juny, s'acceptà una invitació de l'Institut d'Estudis Catalans per fer una reunió conjunta amb la Facultat de Medicina, l'Institut Francès i l'Institut Mèdico Farmacèutic. El Dr. Antoni Vila i Coro fou elegit president de la Societat Oftalmològica de Catalunya. Es féu un homenatge al Dr. Brossa i una sessió necrològica al Dr. Ribas i Ribas. S'acordà subvencionar un número especial dels Annals.

Al juliol, el Dr. Alsina i Bofill fou delegat per l'Acadèmia al IX Congrés de Metges i Biòlegs de Llengua Catalana. El Premi de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques fou concedit al Dr. Enric Juncadella, pel treball "Nefrosi per sublimat, aportació de 12 casos". L'Ajuntament de Barcelona aportà una subvenció econòmica de 2.500 pessetes.

LA GUERRA

En iniciar-se la guerra, l'Acadèmia decidí suspendre el calendari de festes, per dedicar-se a promoure un seguit d'activitats.

Ja en plena guerra, publicà un "Número Extraordinari". A més de l'Editorial, de Joaquim Trias i Pujol, hi havia un total de quaranta articles, sobre Tocoginecologia, Tisiologia, Neurocirurgia, Focus amigdalars i Distròfies, i dues Conferències, amb un total de 455 pàgines. Els cent exemplars impresos varen costar 1.180 pessetes.

Al 25 de setembre del 1936 es reprengueren les reunions de la junta, presidida per el Dr. Boi Guilera i Molas. A les actes hi consta la manca d'originals per als Annals. S'inaugurà un nou local, destinat a dipòsit, arxiu i biblioteca.

El 7 d'octubre una Junta General Extraordinària elegí, com a president, al Dr. Antoni Trias i Pujol i com a vicepresident, al Dr. Esteve. S'aprova un pressupost anual de 92.478 pessetes.

El 4 de novembre, a la junta, el Dr. Trias, acorda assegurar els socors immediats als ferits.

El 18 de novembre, la Junta estableix el calendari i el temari de les sessions científiques per als socis, del 25-XI-36 al 27-II-37:

- "La bioquímica en la guerra", Dr. Antoni Oriol i Anguera.
- "Tractament de les ferides en general", Dr. Lluís Goberna.
- "Fractures en temps de guerra", Dr. Josep Trueta.
- "La profilaxi de les malalties infeccioses", Drs. Cartaña, Flò, Pera i Sunyer.
- "Les tècniques de transfusió sanguínea apropiades en temps de guerra", Dr. Moragues.
- "Organització dels serveis de transfusió en temps de guerra", Dr. Miserachs.
- "El problema de la venerologia en la guerra", Dr. A. Peyrí.
- "Els traumatismes abdominals en la guerra", Dr. Francesc Domenech i Alsina.
- "Els traumatismes de tòrax en la guerra", Dr. Antoni Trias.
- "Els traumatismes crànio encefàlics en la guerra", Dr. Adolf Ley.
- "Els traumatismes de l'aparell urinari en la guerra", Dr. Bartrina.
- "Problemes que planteja la guerra en matèria de tuberculosi pulmonar", Dr. Xalabarder.
- "La protecció social de l'infant abandonat en la guerra", Dr. J. Córdoba.
- "Els problemes de la dietètica en temps de guerra", Dr. A. Folch i Pi.
- "Les neurosi de guerra", Dr. Ramon Sarrò.

Paral·lelament l'Acadèmia es dedicà a oferir unes Sessions de Divulgació, dirigides a la població en general, que es feien en un local públic, amb discussió oberta al final de cada sessió. Es retransmetien per la Ràdio de la Generalitat de Catalunya.

Rafael Battestini i Pons

“Els gasos tòxics a la guerra”, Dr. Oriol i Anguera.
“Primeres cures als ferits de guerra”, Dr. Pere Gabarró.
“La profilaxi de les malalties infeccioses”, Dr. A. Valls i Conforto.
“Els problemes de la venereologia a la guerra”, Dr. A. Peyrí.
“La protecció de l’infant a la guerra”, Dr. J. Córdoba.
“Els problemes de la dietètica en temps de guerra”, Dr. A. Folch i Pi.

El 7 de desembre, a la junta, el Dr. Trias, comunica que els Drs. Elies, Panadès i Moragas són al front, i que el Dr. Pere Gabarró ha estat nomenat membre del Consell de Sanitat de Guerra.

Es fa esment d’unes “Notes oficials”:

*“Al Camarada President:
L’objecte de la present és pregar que en realitzar una acció conjunta, sempre que aquesta Acadèmia organitzi conferències o editi opuscles relatius a activitats sanitàries i ja es tracti de defensa contra gasos, higiene col·lectiva, etc... es serveixi posar-se en relació amb aquesta Oficina d’Informació i Propaganda.
Consell de Sanitat de Guerra
El saluda afectuosament, quedant vostre i de la causa antifeixista
J. Serrano
1 – desembre – 1936”*

Una segona, més concisa, diu:

*“Aquest Consell de Sanitat de Guerra acorda:
Desautoritzar totes les conferències sobre temes de prevenció i defensa passiva, ja que s’imposa una coordinació.
Es sobreentén que les conferències científiques, en privat, no venen afectades.
En tots els altres casos els conferenciants han d’actuar d’acord amb la Secció de Defensa Passiva.
Consell de Sanitat de Guerra
Dr. J. Cufí
4 – XII – 36”*

El 18 de gener del 1937 el Dr. Trias presenta un Projecte de Reforma dels Estatuts de l’Acadèmia i Laboratori de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears.

El 2 d'abril de 1937 es comunica que: “*L'ordenança Àngel Bonet està malalt a “Pins del Vallès”, segons la nova denominació de Sant Cugat.*”

El 30 de setembre del mateix any, en una junta extraordinària, el president, Dr. Trias, es fa ressò del donatiu de 4.300 llibres, la majoria del Dr. J. Pérez i Rosales.

El propi Dr. Antoni Trias coordina unes “*Lliçons Clíniques*”, de divulgació de temes com: Septicèmies, Antiluètics, Supuració bronquial, Dietètica en els tuberculosos, Coneixements del Simpàtic, Coneixements de psicoteràpia i Errors dietètics.

Hi ha un buit fins al 28 de novembre del 1938. El Dr. Soler i Julià és elegit president.

El 14 de desembre del 1938 es féu la darrera Junta de Govern en català, presidida per el Dr. Soler i Julià.

El Dr. Deulofeu proposà organitzar un “*Curset Monogràfic*”, però el Dr. Armengol manifestà que “*Donades les circumstàncies actuals podria tenir una migrada concurrència que no compensaria els esforços del Dr. Deulofeu*”. El Dr. Folch i Pi oferí la “*Col·lecció de Revistes estrangeres de la Biblioteca de Sanitat de Guerra*”. L'Acadèmia fou invitada oficialment al “*Congrès Internacional contre le Cancer*”, que es celebrà al “*Palais de la Découverte*”, de París.

Hi hagué un altre buit fins el “*28 de febrero de 1940*”, amb la “*Reunión de la Junta Consultiva*”. A partir d'aquell moment tot es féu en castellà.

La nova junta estava presidida pel Dr. Agustín Pedro Pons, amb els “*Dres. Avilés, Diego Ferrer, Simarro, Oliver Gomá, Soria, Casadesús, Soler Juliá, Arruga, Córdoba, Salamero, Torres Marty, Matíño, Vila Coro, Caballer, Ibañez y Cabré*”.

L'Acadèmia de Ciències Mèdiques és una part de Catalunya i el poder de les armes del feixisme havia derrotat Catalunya.

AGRAÏMENTS

Agraeixo a la Sra. Olga Mestres, secretària de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques i de la Salut de Catalunya i Balears el poder consultar al Llibre d'Actes, de l'Acadèmia, l'activitat entre els anys 1936 i 1940.